

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор
з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ 07 ” 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВД.0101 ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
каталог вибірових дисциплін 6.000003
Педагогічний інститут

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0842/17
Лисак
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 17 р.

Київ – 2017 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВД.0101 ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

каталог вибіркових дисциплін 6.000003
Педагогічний інститут

Київ – 2017 рік

Основи педагогічної діагностики: роб. навч. прогр. [для всіх спеціальностей]
/ уклад. Н.С.Кипиченко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. –
13 с.

Розробники:

Кипиченко Наталія Сергіївна, старший викладач кафедри початкової освіти
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат
педагогічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти

Протокол № 1 від 06 вересня 2017 року

Завідувач кафедри початкової освіти
Г.Л. Бондаренко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи
М.А. Машовець

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 рік
© Педагогічний інститут, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	<p style="text-align: center;">Освітній рівень: <i>перший</i> (бакалаврський)</p> <p>Для всіх спеціальностей</p>	Вибіркова	
Модулів – 3		Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
<p>Тижневих годин для денної форми навчання:</p> <p>аудиторних – 3</p> <p>самостійної роботи студента – 2</p>		5-й	-
		Лекції	
		28 год.	-
		Семінарські	
		28 год.	-
		Самостійна робота	
		56 год.	-
		Модульний контроль: 8 год.	
		Семестровий контроль:	
Вид контролю: залік			

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи педагогічної діагностики» є ознайомлення студентів зі змістом, завданнями і функціями діагностичної діяльності вчителя в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання, діагностичними методиками вивчення особливостей навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи педагогічної діагностики» є:

- уточнення сутності та змісту базових понять «діагностика», «діагностування», «педагогічна діагностика», «діагностична діяльність учителя», «педагогічний діагноз», «діагностичний супровід»; завдань і функцій педагогічної діагностики в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання;

- визначення основних форм, методів і прийомів здійснення педагогічної діагностування учнів;

- ознайомлення з особливостями діагностичного супроводу професійної діяльності вчителя;

- оволодіння діагностичними методиками вивчення навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у студентів фахових компетентностей, а саме:

- *організаційну* – готовність ефективно управляти навчально-виховним процесом у школі, здійснювати моніторинг педагогічної взаємодії;

- *психолого-педагогічну* – вміння спостерігати, порівнювати, аналізувати, систематизувати та узагальнювати навчально-виховний процес школи, пізнавальну діяльність учнів, переконливо аргументувати педагогічний діагноз за результатами проведення діагностування;

- *методичну* – здатність застосувати знання з педагогічної діагностики у процесі формування ключових компетентностей учнів;

здоров'язберезувальна – здатність раціонально ставитись і берегти власне здоров'я і здоров'я учнів, створювати сприятливе здоров'язберігальне освітнє середовище, дбати про фізичне, психічне і соціальне здоров'я;

інтегративна – здатність і готовність організовувати навчально-виховний процес у школі на основі результатів педагогічного діагностування;

творча – розробляти та впроваджувати діагностичні методики вивчення суб'єктів навчально-виховного процесу школи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають

знати :

- основні базові поняття навчальної дисципліни;

- мету, завдання і основні функції педагогічної діагностики;

- особливості проведення діагностичної діяльності;

- види, типи та умови проведення педагогічного діагностування;
- методи, прийоми, засоби і форми педагогічного діагностування;
- змістово-технологічне забезпечення діагностичного супроводу професійної діяльності педагога;

- етапи проведення педагогічного діагностування особистості школяра, починаючи з тестування його готовності до навчання та впродовж усього періоду перебування дитини в школі

вміти :

- визначати конкретні завдання проведення педагогічного діагностування, виходячи із загальної мети освіти, виховання та формування особистості;

- володіти діагностичними методиками вивчення особистості, колективу класу, виховного потенціалу сім'ї учня, особливостей навчально-виховного процесу;

- організовувати діагностичну діяльність на основі глибокого і систематичного вивчення індивідуальних особливостей, інтересів, можливостей і потреб учнів;

- здійснювати педагогічну взаємодію з батьками, досягаючи єдності виховних впливів школи, сім'ї та громадськості;

- створювати сприятливі умови для особистісно орієнтованого навчання, виховання і розвитку учня;

- аналізувати, оцінювати, прогнозувати та здійснювати корекцію індивідуального розвитку і навчальних можливостей учнів;

- складати та змістовно наповнювати методичне портфоліо з педагогічної діагностики.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ

ТЕМА 1. Педагогічна діагностика як галузь науки і практична діяльність.

Предмет, завдання і основні категорії.

Педагогічна діагностика як наука, її виникнення та становлення. Сутність і зміст педагогічної діагностики. Об'єкт і предмет педагогічної діагностики. Завдання і функції педагогічного діагностування в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання. Типи педагогічного діагностування та вимоги до його проведення.

Рекомендована література

Основна: 1; 4, 5

Додаткова: 2, 3

ТЕМА 2. Типи і види педагогічного діагностування в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання.

Діагностування особистості учня.

Діагностування учнівського колективу класу в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання.

Діагностування виховного потенціалу сім'ї учня.

Діагностування навчально-виховної системи в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання.

Рекомендована література

Основна: 1; 4, 5

Додаткова: 2, 3

Змістовий модуль II

ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ІНТЕГРОВАНОВОГО ТЕМАТИЧНО-ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ

ТЕМА 3. Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя початкової школи в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання.

Критерії, показники та рівні застосування діагностичних методів. Педагогічне спостереження, педагогічний експеримент як методи педагогічної діагностики, вимоги до їх проведення. Характеристика опитувальних методів (бесіда, співбесіда, анкетування, тестування). Соціометричні методи в педагогічній діагностиці.

Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя. Характеристика основних етапів і компонентів педагогічної діагностики. Режим проведення діагностичних процедур.

Рекомендована література

Основна: 1; 4, 5

Додаткова: 2, 3

ТЕМА 4. Змістово-технологічне забезпечення діагностування учня

Структура й етапи педагогічного діагностування. Діагностування особистісного становлення учня. Діагностування індивідуального розвитку школяра. Діагностування суб'єктного розвитку учня. Діагностування педагогічних

можливостей навчально-виховного середовища.

Рекомендована література

Основна: 2, 3, 4, 5

Додаткова: 1, 3

ТЕМА 5. Педагогічна взаємодія вчителя і батьків учнів в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання.

Психолого-педагогічне спостереження як метод вивчення сім'ї учнів. Педагогічна допомога, підтримка і підготовка батьків до виховання школярів. Умови успішного педагогічного спілкування вчителя і батьків. Форми, методи і прийоми роботи вчителя з батьками учнів.

Ключові поняття: педагогічна взаємодія вчителя початкової школи і сім'ї учнів; психолого-педагогічне спостереження; методи опосередкованого і прямого вивчення сім'ї, умови педагогічного спілкування.

Рекомендована література

Основна: 1, 4

Додаткова: 2, 3

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	у тому числі					
Л		СЗ	ПР 3	СР	ІЗ	МКР	
Модуль 1							
Змістовий модуль 1. ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ							
Тема 1. Педагогічна діагностика як галузь науки і практична діяльність. Предмет, завдання і основні категорії	12	4	-	8		-	
Тема 2. Типи і види педагогічної діагностики	10	4	4	-	8		2
Разом за змістовим модулем 1	30	8	4	-	16		2
Змістовий модуль 2. ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ							
Тема 3. Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	50	10	14	-	24		2
Тема 4. Змістово-технологічне забезпечення діагностування учня в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	23	6	6	-	9		2
Тема 5. Педагогічна взаємодія вчителя і батьків учнів в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	17	4	4	-	7		2
Разом за змістовим модулем 2	90	20	24	-	40	-	2
Усього годин	120	28	28	-	56	-	8

5. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Вчитель як суб'єкт педагогічної діагностики	4
2	Діагностичні методи та методики	2
3	Педагогічний експеримент як метод діагностики	2
4	Опитувальні методи	4
5	Тести	4
5	Соціометричні методи в педагогіці	2
6	Учень як об'єкт педагогічної діагностики	4
7	Кількісний опис та інтерпретація результатів діагностичної діяльності	2
8	Педагогічна взаємодія вчителя початкової школи і батьків учнів в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	К-сть балів						
1	<p>Тема 1. Педагогічна діагностика як галузь науки і практична діяльність. Предмет, завдання і основні категорії</p> <p>1. Напишіть есе одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Якщо вчитель поєднує в собі любов до справи і до учнів, він досконалий педагог...</i> ▪ <i>Чи має педагог бути діагностом?</i> ▪ <i>Якщо педагогіка хоче виховувати людину в усіх відношеннях, то вона й має знати її в усіх відношеннях...</i> <p>2. За якими ознаками, на Вашу думку, вчені виокремлюють педагогічну діагностику в окрему науку? Заповніть таблицю «Відмінність психологічної та педагогічної діагностики»</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Психологічна діагностика</td> <td style="width: 50%; padding: 5px;">Педагогічна діагностика</td> </tr> <tr> <td style="height: 20px;"></td> <td></td> </tr> <tr> <td style="height: 20px;"></td> <td></td> </tr> </table> <p>3. Складіть список переваг, які дає педагогічна діагностика вчителю, учням, його батькам, адміністрації школи.</p> <p>4. Запропонуйте 2-3 діагностичних критерії результативності навчання і виховання</p>	Психологічна діагностика	Педагогічна діагностика					8	8
Психологічна діагностика	Педагогічна діагностика								
2	<p>Тема 2. Типи і види педагогічного діагностування в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання</p> <p>1. Уявіть ситуацію, за якої учень або його батьки відмовляються брати участь у діагностуванні. Запропонуйте послідовність дій вчителя, яка базується на дотриманні права вибору.</p> <p>2. Розробіть тестові запитання для встановлення морально-психологічного мікроклімату в класі (клас за вибором студента)</p> <p>3. Підготуйте запитання для анкетування батьків учнів із метою визначення стилю виховання</p> <p>4. Підготуйте тестові запитання для учнів щодо визначення розвитку їхньої навчальної мотивації (клас за вибором студента)</p>	8	8						

3	<p>Тема 3. Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя початкової школи</p> <p>1. Розробіть програму педагогічного спостереження за проведенням уроку в школі під час педагогічної практики. Яку мету спостереження Ви визначили? Зазначте об'єкт і предмет спостереження. Оцініть розроблену програму згідно з вимогами до проведення педагогічного спостереження (клас за вибором студента)</p> <p>1. 2. Розробіть програму спостереження навчального заняття. Яку мету ви визначите? Що вибере в якості об'єкта, предмета? Оцініть розроблену вами програму відповідно існуючих вимог до спостереження</p> <p>2. Знаменитий американський психолог А.Маслоу ставив під сумнів вимогу об'єктивності та неупередженості до спостережень. «Сприйняття люблячої людини, наприклад закоханого або батька, дозволяє йому так тонко відчувати об'єкт своєї любові, так повно пізнати його, як ніколи не зможе той, хто не любить... Любов такого роду пов'язана з великим інтересом до об'єкту, і завдяки цьому інтересу стає можливим терпляче спостереження за об'єктом?» – писав учений. Наскільки ви погоджуєтесь із думкою психолога? З чим ви погоджуєтесь? З чим би ви посперечалися?</p> <p>3. Познайомтеся детальніше з методикою укладання портфолію. Виділіть її діагностичні можливості. Запропонуйте пам'ятку для вчителя з використання порт фолію в якості діагностичного засобу</p> <p>4. Складіть план вивчення педагогічного досвіду і проведення діагностичного експерименту із проблеми, яка вас цікавить</p> <p>5. Розробіть систему опитувальних методів анкетування, інтерв'ю, план бесіди із однієї і тієї ж проблеми. В якому порядку і чому ви будете застосовувати ці методи? Які специфічні завдання вони будуть вирішувати у вашій комплексній опитувальній програмі?</p> <p>6. Під час проходження практики в школі продіагностуйте навчально-пізнавальну діяльність, успішність двох учнів і заповніть карту їх потенційного розвитку (клас за вибором студента). Оформіть результати педагогічного діагностування.</p>	24	12
4	<p>Тема 4. Змістово-технологічне забезпечення діагностування учня в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання</p> <p>1. Складіть орієнтовний перелік показників, які має знати вчитель, починаючи роботу з новим класом. Як можна діагностувати ці характеристики?</p> <p>2. Розробіть програму дій вчителя, спрямовану на те, щоб до першої зустрічі з класом виявити динаміку особистісного, індивідуального і суб'єктного розвитку учнів. Які методи діагностики необхідно для цього використати, в якій послідовності?</p> <p>3. Підготуйте орієнтовну програму початкової експрес-діагностики класу з його наступним більш глибоким вивченням учителем за трьома аспектами (особистісний, індивідуальний, суб'єктний) і трьома типами методик (дистанційні, контактні, психодіагностичні)</p>	9	9
5	<p>Тема 5. Педагогічна взаємодія вчителя і батьків учнів в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання</p> <p>1. Складіть орієнтовний перелік характеристик сім'ї учня, які обов'язково має знати вчитель</p> <p>2. Розробіть орієнтовну програму експрес-діагностики сім'ї учня</p> <p>3. Розробіть запитання бесіди з батьками учня для виявлення причин його поведінки</p> <p>4. Подумайте, яким чином можна діагностувати ефективність взаємодії вчителя і сім'ї учня. Складіть програму діагностування виховного потенціалу сім'ї учня</p>	7	10
Разом		56	47

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Основи педагогічної діагностики»

Разом год., лекції – 28 год., практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 56 год., модульний контроль – 8 год.

Назва модуля	Педагогічна діагностика як наука		Діагностичні методики вивчення навчально-пізнавальної діяльності учнів								
Кількість балів за модуль	67 балів		248 балів								
Теми	1	2	3			4		5			
Лекції	Сутність і функції педагогічної діагностики вчителя	Типи і види педагогічного діагностування	Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	Педагогічний експеримент як метод діагностики	Опитувальні методи	Тести	Соціометричні методи в педагогіці	Змістово-технологічне забезпечення діагностування учня в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	Учень як об'єкт педагогічної діагностики	Педагогічна взаємодія вчителя і батьків учнів в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	
Семинарські та практичні заняття		Вчитель як суб'єкт педагогічної діагностики	Діагностичні методи і методики	Педагогічний експеримент як метод діагностики	Опитувальні методи	Тести	Соціометричні методи в педагогіці	Кількісний опис та інтерпретація результатів діагностичної діяльності	Змістово-технологічне забезпечення діагностування учня в умовах інтегрованого тематично-проектного навчання	Учень як об'єкт педагогічної діагностики	Педагогічна взаємодія вчителя і батьків учнів
Самостійна робота	8 балів	8 балів	12 балів			9 балів		10 балів			
Види поточного контролю	МКР 1 25 балів		МКР 2			25 балів		25 балів			
Підсумковий контроль	Всього – 315 балів, коефіцієнт – 3,15										

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія.

• *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація за допомогою мультимедійної дошки.

• *Практичні*: вправ, моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) **За логікою передачі і сприймання навчальної інформації**: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) **За ступенем самостійності мислення**: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) **За ступенем керування навчальною діяльністю**: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання**: навчальні дискусії; пізнавальні ігри; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, укладання портфоліо, самооцінка і самоаналіз.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Макс. балів	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			14	315 б. коefficient – 3,15
Лекції	T1	T2	T3	T4	T5		
	2	2	5	3	2		
Семінарські заняття		20+2	70+7	30+3	20+2	140+14	
Самостійна робота	8	8	12	9	10	47	
МКР	25		25	25	25	100	
ВСЬОГО						100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів	задовільно

E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів	незадовільно
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів	

10. Методичне забезпечення

- ✓ опорні конспекти лекцій із використанням слайд-презентацій, відео- аудіо- матеріалів;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ схеми, таблиці, бланки;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
- ✓ організація взаємодії зі студентами за допомогою електронного навчального середовища Київського університету імені Бориса Грінченка, корпоративної електронної пошти, форумів, соціальних мереж, скайпу;
- ✓ комплекс для слайд-супроводу дисципліни: ноутбук, мультимедійний проектор, смарт дошка для демонстрації лекційних матеріалів, організації проблемної бесіди;
- ✓ Dvd - ресурси (фрагменти художніх фільмів, телепрограм) для аналізу матеріалів в аспекті навчальної теми;
- ✓ комплекс роздаткових матеріалів: текстів промов учителів початкової школи для аналізу;
- ✓ Інституційний репозиторій КУ імені Бориса Грінченка

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Борытко Н.М. Диагностическая деятельность педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Н.М.Борытко ; под. ред. В.А.Сластёнина, И.А.Колесниковой. – 2-е изд., стер. – М. : Издательский центр "Академия", 2008. – 288 с.
2. [Усе про мотивацію/уклад. А.Г.Дербеньова. — Х.:Вид. група «Основа», 2012. — 207 с.](#)
3. Мартиненко С.М. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики : навч.-метод. посіб. / С.М.Мартиненко, М.Д.Осколова. - К. : Київ. ун-т ім.Б. Грінченка, 2015. – 144 с.
4. Мартиненко С.М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи: навч.-метод. посіб. / С.М. Мартиненко. – К. : Сім кольорів, 2010. – 262 с.
5. [Савчин М. Здатності особистості: монографія / М. Савчин. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 288с.](#)

Додаткова:

1. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С.Максименко, К.Максименко, О.Главник. – К. : Мікрос, – СВС, 2003. – 112 с. – (Психологічний інструментарій).
2. Мартиненко С.М. Діагностування особистісно-професійних якостей вчителя початкової школи: навч.-метод. посіб. / С.М.Мартиненко. – К. : АКМЕ ГРУП, 2015. – 208 с.
3. Туріщева Л.В., Гончарова О.В. Вивчення особистості школяра і педагога / Л.В.Туріщева, О.В.Гончарова. – Х. : Вид. група "Основа": "Тріада+", 2008. – 144 с.